



Offensiv socialtjänst - förebygga hemlöshet bland unga vuxna

**Utvidgat MUMIN-samarbete för unga vuxna**



## Innehållsförteckning

1.	Bakgrund och nuläge	3
1.1	MUMIN-projektet	3
1.2	Nulägesbeskrivning	5
1.3	Beskrivning av planerat projekt	6
1.4	Alternativ till projekttiden	7
2.	Nyttan/effekten av projektet	7
2.1	Intern effektivisering	8
2.2	Nollalternativ	8
3.	Omfattning på projektet och benchmarking	9
3.1	Omfattning	9
4.	Förutsättningar för att lyckas med projektet och nå avsedd nytta	10
5.	Evidensbaserade modeller	10
6.	Kostnader och finansiering	11
6.1	Projektets kostnader	11
7.	Resursbehov	11
8.	Risker	11
9.	Uppföljning	12



## I. BAKGRUND OCH NULÄGE

MUMIN (Maria Ungdom Motiverande Interventioner) är en arbetsmetod för omhändertagande av ungdomar, som misstänks för ringa narkotikabrott. Metoden innebär att ungdomarna i samband med polisingripandet och förhöret motiveras genom motiverande samtal (MI-metoden) och lotsas till vård och behandling. Ungdomar mellan 15 och 20 år har tagits emot på Maria Ungdom. Unga vuxna mellan 20 och 25 år erbjöds när projektet startade en kontakt med Beroendekuten Stockholm (BAS) vid behov av avgiftning och beroendevård, men Ungdomsjouren har med hänsyn till sitt ordinarie uppdrag av resursbrist inte kunnat arbeta med åldersgruppen 20-25 år.

I Ulla Beijers kunskapsöversikt; *Forskning om hemlösa i Sverige*, framkommer att det finns en hel del kunskap om de hemlösas situation i Sverige. De hemlösa är en heterogen grupp människor där en stor andel har missbruksproblem. Det finns också kunskap om att många hemlösa har haft alkohol- och drogproblem redan i ungdomsåren, d.v.s. före hemlösheten. Det finns således en klar koppling mellan hemlöshet och missbruk och genom att minska missbruket bland unga vuxna kommer inflödet av nya hemlösa i staden på sikt kunna minska.

### I.1 MUMIN-projektet

I augusti 2004 startade MUMIN-projektet, ett samverkansprojekt som har utvecklats mellan Ungdomssektionen vid Länskriminalen och Maria Ungdom. Maria Ungdom drivs av två huvudmän, Beroendecentrum Stockholm (landstinget) samt Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen (SAF). Syftet med projektet var att förbättra de brister i vårdkedjan efter ett polisingripande som polis, socialtjänst och landstinget uppmärksammat när det gäller ungdomar i missbruk eller i riskzon för missbruk.

Den 21 december 2006 fick SAF uppdraget; *Ny inriktning i arbetet mot hemlöshet*. Detta resulterade bland annat i en förstärkning av samarbetet mellan Ungdomsjouren, en sektion inom Maria Ungdom, samt Ungdomssektionen vid Länskriminalen inom ramen för MUMIN-projektet.

Under 2006 deltog en socialsekreterare anställd vid Ungdomsjouren vid fyra olika polisinsatser tillsammans med Länskriminalens Ungdomssektion. Detta för att undersöka effekten av ett intensifierat operativt samarbete mellan polis och socialtjänst på fältet inom ramen för MUMIN. Hösten 2007 beslutade ledningsgruppen vid Maria Ungdom att prova detta koncept fullt ut genom att låta denna socialsekreterare arbeta heltid tillsammans med Länskriminalens Ungdomssektion. Upp-



draget för socialsekreteraren var bland annat att hitta avvikna<sup>1</sup> ungdomar och ungdomar i behov av socialtjänstens insatser i de miljöer där inga vuxna finns. Detta samarbete har pågått sedan den 24 september 2007. Erfarenheterna var så goda att MUMIN-samarbetet permanentats när det gäller ungdomar. För att möjliggöra att det sociala arbetet kan bedrivas fullt ut, där även myndighetsutövningen ingår, har ett nära samarbete skapats mellan denna verksamhet och Stockholms socialjour.

Genom MUMIN lotsas ungdomar som misstänks för narkotikabrott på ett snabbt sätt till vård och behandling. Genom samverkansmetoden utnyttjas den kris som ungdomen och familjen kan befinna sig i vid polisingripandet och åtgärder kan erbjudas när familjen är som mest mottaglig för stöd och hjälp.

Det har också konstaterats att ärenden som i polisens statistik är misslyckanden, det vill säga de ingriper mot en person som misstänks för ringa narkotikabrott och det visar sig sedan att de inte har tagit några narkotikaklassade droger, resulterat i ett mycket viktigt fortsatt socialt arbete tillsammans med den unge. Det har till exempel handlat om unga personer som missbrukat alkohol, sniffat eller har andra typer av sociala problem.

Resultatet av försöket med samarbete mellan polis och socialtjänst på fältet redovisades i en slutrapport ”Samverkan mellan polis och socialtjänst – inom och utanför ramen för MUMIN-projektet”<sup>2</sup>. I mars 2006 utvärderades hela MUMIN-projektet i syfte att belysa vad som gjorts under projektets första 17 månader. Förutom att mäta nyttan med arbetet som polisen, socialtjänsten och beroendevården lagt ner på projektet ville man också ta tillvara de erfarenheter som arbetet genererat. Utvärderingen gjordes inom ramen för Mobilisering mot narkotika och redovisades i en rapport ”MUMIN-Projektet – Samverkan för tidiga insatser mot ungdomars narkotikamissbruk”<sup>3</sup>.

### **Slutsatser från projektet**

- Samverkansmodellen har visat på mycket goda resultat och har väl dokumenterade metoder. Under 2008 var en tredjedel av de ungdomar socialsekreteraren fångade upp helt okända inom socialtjänst och beroendevård.
- Tydligt är att åldersgruppen 20 år och äldre inte har lika goda resultat som övriga åldersgrupper. Det är många som tackar nej till erbjudande om fortsatt behandlingskontakt och/eller kontakt med socialtjänsten och ytterligare många som inte får något erbjudande då de inte tillhör målgruppen för BAS.

---

<sup>1</sup> Avser avvikna ungdomar från hemmet eller från institution.

<sup>2</sup> Pia Bodén, Socialtjänstförvaltningen, mars 2007

<sup>3</sup> Kristina Sinadinovic, Ulf Wahlgren, Lena Melander, Manne Jönsson, Paula Liljeberg och Göran Hägglund, Mobilisering mot narkotika, december 2006.



- När det gäller den äldre gruppen har sektionen inte haft möjlighet att tillämpa arbetssättet då det endast är en socialsekreterartjänst och den yngre målgruppen har då prioriteras. Det finns ett tydligt behov av att pröva den fungerande modellen med det intensifierade samarbetet mellan socialtjänst och polis även för den äldre målgruppen.
- Utvärderingen visade också på ett antal områden som behöver förbättras för att uppnå ännu effektivare insatser mot ungdomar som behöver hjälp. Under projekttiden hade man kontakter med Göteborg och Umeå och tanken är att MUMIN-projektet ska spridas nationellt så att andra städer också ska kunna ta del av de erfarenheter som projektet genererat och använda sig av nya idéer i syfte att fortsätta utvecklingen av MUMIN-idén.

## **1.2 Nulägesbeskrivning**

Målgruppen för polisen är ungdomar och unga vuxna upp till 25 år. Ungdomsjourens målgrupp är barn och unga upp till 20 år. Uppsökarenheten för vuxnas målgrupp är 20 år och äldre. Maria Ungdoms målgrupp är ungdomar upp till 20 år och BAS målgrupp är vuxna över 20 år med en svårare missbruksproblematik.

Under 2008 registrerade polisen 735 personer varav 68 % var okända i narkotikasammanhang. 31,5 % av dessa infördes i MUMIN-samarbetet. 0,5 % var under 15 år, 51 % mellan 15 och 19 år, 48,5 % var 20 år eller äldre.

Den socialsekreterare som samverkar i polisens yttre operativa grupp har i uppdrag att fokusera på barn och ungdomar under 20 år. Socialsekreteraren har också ansvar för att hitta avvikna eller hemlösa barn och ungdomar.

Den socialarbetare som arbetar ute på fältet sida vid sida med polisen är beroende av sina kollegor vid Stockholm Socialjour. Utifrån befintliga resurser har ett samverkansarbete byggts upp mellan Socialjouren och Ungdomsjouren kring den yngre målgruppen. För att pröva modellen på den äldre målgruppen skulle en tredje socialsekreterare behövas på Socialjouren i nära samverkan med Hemlöshetsjouren och Uppsökarenheten för vuxna.

Ungdomsjouren har under perioden 21 februari till och med 19 juni 2009 provat att omorganisera sitt arbete där en tjänst från city överfördes till länskriminalen. Denna modell var dock inte möjlig med anledning av att city blev obemannat var tredje helg, vilket fick för stora konsekvenser för Ungdomsjourens grunduppdrag, som riktar sig till de ungdomar som vistas i riskmiljöer i Stockholms city.



### 1.3 Beskrivning av planerat projekt

Projektet innebär en utveckling av erfarenheterna från MUMIN-projektet genom att arbetsmetoden och det utvecklade samarbetet mellan polis, landsting och socialtjänst ska även prövas för målgruppen unga vuxna 18-25 år i syfte att förebygga hemlöshet och allvarigare problem.

Tanken är att genom ett offensivt socialt arbete, enligt den modell som byggts upp inom ramen för MUMIN, förebygga att unga vuxna går vidare till ett liv i hemlöshet och missbruk. Därför ansöker nämnden i samband med tertialrapport 2 om projektmedel under två år för att under denna tid utöka och utveckla det intensifierade arbetet mellan socialtjänst och polis inom ramen för MUMIN och då fokusera på gruppen unga vuxna från 18 år och uppåt. Socialsekreterarna ska arbeta enligt samma manual och metod som görs i den yngre åldersgruppen idag. Metoden kommer dock att behöva anpassas efter den äldre målgruppen.

Länskriminalens Ungdomssektion består av tre operativa grupper som dagligen kommer i kontakt med ungdomar och unga vuxna som är i riskzonen för narkotikamissbruk eller har ett i varierande grad etablerat missbruk. Polispersonalen arbetar i missbruksmiljöer där det förutom missbrukare och kriminella vistas andra socialt utsatta individer såsom yngre tonårsflickor och barn. I dessa miljöer rör sig sällan andra vuxna.

I projektet föreslås ytterligare **två socialsekreterare** arbeta enligt samma metod som idag används inom ramen för MUMIN. Dessa två socialsekreterare ska fokusera på gruppen 18-25 år som är svåra att motivera till fortsatt behandling inom beroendevård och lokal socialtjänst. Tillsammans med den ordinarie socialsekreteraren i MUMIN ska de arbeta i varsin operativ grupp tillsammans med Länskriminalens Ungdomssektion i deras miljöer. Inom MUMIN-projektet var tanken från början att man skulle samarbeta nära med BAS, Beroendecentrum Stockholm. Andra alternativ/lösningar behövs för unga vuxna i riskzon, eftersom BAS arbetar med en målgrupp som har en svårare missbruksproblematik. Inom projektet ska lämpligare vårdalternativ undersökas såsom exempelvis kontakter med lämpliga lokala öppna beroendevårdsmottagningar.

Ytterligare **en myndighetsutövande socialsekreterare** föreslås vara placerad vid Stockholms Socialjour för att stödja de uppsökande socialsekreterarna med behövlig myndighetsutövning. Denne socialsekreterare ska arbeta nära Stockholms Hemlöshetsjour. Samtlig personal ska ha fokus på jourberedskap och framför allt arbeta på kvällar, nätter och helger. Samverkan ska även ske med den ordinarie verksamheten på Uppsökarenheten för vuxna och i mycket stor utsträckning med lokal socialtjänst.



Ett nära samarbete planeras även med **projektet med socialtjänstlotsar**<sup>4</sup> som ett ytterligare stöd för att fullfölja att de personer som har behov av socialtjänstens insatser får det.

*Arbetsuppgifter:*

- Sträva efter att delta under hela processen: från polisingripande, närvaro vid förhör, eventuellt samtal med familjen, fram till det att den unga vuxna aktualiseras vid lokal socialtjänst.
- Genomföra en akut social bedömning och omedelbart anmäla till berörd socialjour när detta är påkallat.
- Samla in och dokumentera relevant information som underlag för fortsatt handläggning.
- Erbjudna krisstöd och utnyttja de möjligheter till förändring och mobilisering av resurser i familjen/nätverket som krisen innebär.
- Erbjudna vård, motiverande samtal och länkning till behandlingskontakt.
- Erbjudna akut boende genom Stockholms Socialjour och Hemlöshetsjouren enligt tak-över-huvudet-garantin (TÖG). Ungdomar och unga vuxna upp till 25 år ska i första hand erbjudas lämpligare alternativ än nattlogi på akutboende/härbärge. Personen länkas också snabbt till ordinarie socialtjänst och handläggare.

#### **1.4 Alternativ till projektidén**

Ungdomsjouren har försökt hitta andra alternativ vilket inte visade sig möjligt trots omfördelning av sektionens resurser, se ovan.

## **2. NYTTAN/EFFEKTEN AV PROJEKTET**

Genom att ett ökat antal unga vuxna i missbruk eller i riskzon för missbruk får relevanta insatser från socialtjänst och beroendevård bör antalet nya hemlösa i staden på sikt kunna minska.

Inom projektet ska den redan beprövade metoden inom MUMIN-samarbetet användas. Rent konkret innebär detta att socialsekreterare åker och verkar tillsammans med polisens Ungdomssektion i direkt anslutning till ingripanden och polisförhör. Denna form av samarbete innebär ett offensivare samarbete gällande tidig upptäckt och förebyggande insatser. Det innebär tillträde till för socialtjänsten okända och destruktiva miljöer för unga vuxna. Arbetsättet innebär att flera med missbruksproblematik eller som befinner sig i riskzon för missbruk och kriminali-

---

<sup>4</sup> Förvaltningen ansöker om projektmedel till socialtjänstlotsar som ska arbeta aktivt med unga vuxna i syfte att förebygga hemlöshet och missbruk.



tet kan identifieras och länkas vidare till lokal socialtjänst, BAS och öppenvårdsmottagningar. Det innebär också att anmälningarna till den lokala socialtjänsten håller hög kvalitet och sker snabbt. För att maximalt möjliggöra kontakten med lokal socialtjänst kommer även det **planerade projektet socialtjänstlotsar** riktat till unga vuxna att kopplas in i detta skede.

Syftet med projektet är att fånga upp unga vuxna i missbruk och med risk att bli hemlösa och lotsa dessa vidare till vård/behandling och till anpassade insatser inom socialtjänsten.

## 2.1 Intern effektivisering

Effektiviseringen sker internt genom att socialtjänsten, både det uppsökandearbetet (Ungdomsjouren) och det myndighetsutövande arbetet (Stockholms Socialjour), arbetar offensivt och snabbt i den situation som uppstår i och med polisens ingripande kring en individ. I de ärenden det är möjligt kan också snabb eller omedelbar kontakt tas med lokal socialtjänst.

Målet med projektet är att öka andelen ungdomar och unga vuxna som grips för narkotikabrott in i MUMIN-samarbetet. Under 2008 var det 31,5 % som fördes in i MUMIN-samarbetet, målet i projektet är att öka den siffran till 80 % under det första projektåret. Genom ett nära samarbete med **socialtjänstlotsarna** är målet att 70 % också fullföljer den påbörjade behandlingen eller stödet.

## 2.2 Nollalternativ

Snabba och adekvata insatser görs många gånger inte. Efter ett polisingripande rörande ringa narkotikabrott är många ungdomar och unga vuxna omgående tillbaka i samma olämpliga miljö som tidigare och socialtjänstens handläggningstider är långa och ibland obefintliga.

De akuta åtgärderna har också brister. Det finns också för få lämpliga platser för missbrukande hemlösa ungdomar 18-20 år. Akut- och korttidsboendena ska inte ta emot personer under 20 år, men sådana placeringar är inte heller alltid lämpliga för unga vuxna som befinner sig i riskzonen eller har ett lindrigare missbruk. Överlappning mellan barn- och ungdomsenheter och vuxnenheter på stadsdelsförvaltningarna sker vanligtvis inte heller, vilket gör att målgruppen inte alltid har en socialtjänstkontakt.

Genomförs inte detta projekt kommer inte åldersgruppen 20 till 25 år kunna hänvisas till BAS, öppenvårdalternativ eller till **projektet med socialtjänstlotsar** inom ramen för MUMIN-samarbetet. Gruppen unga vuxna blir även i denna verksamhet en grupp som faller utanför. Likaså behöver arbetet med myndiga ungdomar 18-20 år förstärkas, eftersom de inte prioriteras i arbetet på stadsdelsförvalt-





ningarnas barn- och ungdomsgrupper, och lämpliga metoder och insatser skiljer sig åt mot de yngre ungdomarna.

### **3. OMFATTNING PÅ PROJEKTET OCH BENCHMARKING**

#### **3.1 Omfattning**

- 2 socialsekreterare arbetar med socialt uppsökande arbete på Ungdomsjouren, Maria Ungdomsenhet, inom ramen för MUMIN.
- 1 socialsekreterare arbetar med myndighetsutövning på Stockholms Socialjour i nära samverkan med Hemlöshetsjouren.

Samtliga arbetar huvuddelen av sin arbetstid på icke kontorstid. Alla tre socialsekreterare lärs upp av den socialsekreterare som arbetar inom ordinarie MUMIN-verksamhet för att säkerställa att arbetsmetoden följs i enlighet med tidigare arbete. Efter en månads introduktion ingår de två uppsökande socialsekreterarna i varsin arbetsgrupp hos länskriminalpolisen och den ordinarie i en, vilket innebär att de tre polisgrupperna har varsin socialsekreterare knuten till sin grupp. Dessa två kommer att arbeta nära den ordinarie socialsekreteraren och ingå i Ungdomsjourens arbetsgrupp på Maria Ungdom.

Den myndighetsutövande socialsekreteraren ingår i den ordinarie arbetsgruppen på Stockholm Socialjour och kommer att ha ett särskilt ansvar att samverka med Hemlöshetsjouren och de uppsökande socialsekreterarna. Denna person ansvarar också för att hålla hela Socialjouren informerad kring detta arbete så att det är väl förankrat vilken typ av stöd som behövs från myndighetsutövare till utförare.

Slutrapporten och utvärderingen av MUMIN-projektet visade att socialtjänsten genom arbetsmetoden hittar en stor andel personer som är i behov av stöd och/eller behandling inom socialtjänst eller beroendevård, som tidigare har varit okända.

Honnörsorden är snabbhet i handläggning och att utnyttja den kris som ofta uppstår i samband med polisens ingripande

#### *Benchmarking*

MUMIN-samarbetet i Stockholm är en vidareutveckling av samarbetsformerna i Göteborg. I Göteborg började socialtjänst och polis samarbeta i operativa grupper 1989, vid dåvarande gatulangningsgruppen. Detta arbete har sedan utvecklats till olika projekt och en Göteborgsmodell som Ungdomsjouren och Maria Ungdom utgått ifrån vid till skapandet av en Stockholmsmodell. Ett fortsatt erfarenhetsutbyte kommer att ske, eftersom målsättningen är att MUMIN-samarbetet ska spri-



das nationellt. Se vidare om utvärderingen av MUMIN-projektet under avsnitt 1. Bakgrund och nuläge, sista stycket.

#### 4. **FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT LYCKAS MED PROJEKTET OCH NÅ AVSEDD NYTTA**

Projektet ska ha en styrgrupp bestående av chefen för Ungdomsjouren, Socialjouren, Uppsökarenheten för vuxna samt Länskriminalens Ungdomssektion.

I det dagliga arbetet har den metodansvarige socialsekreteraren ett stort ansvar att lära upp och följa arbetet så att metoden följs. Metoden kan komma att behöva anpassas eller modifieras efter den äldre målgruppen. Den typen av förändringar görs och implementeras av styrgruppen. Projektresultatet ska redovisas i två delrapporter, en per projektår. Rutiner för hur projektresultatet skall förvaltas och följas upp ingår i arbetsmetoden. Arbetet i projektet skulle underlättas betydligt om projektet med **socialtjänstlotsar** löper parallellt.

#### 5. **EVIDENSBASERADE MODELLER**

Arbetet utgår från den arbetsmodell som utarbetats inom MUMIN-projektet där samverkan sker mellan polis, socialtjänst och beroendevård, Stockholmsmodellen, som tillämpas och visat sig framgångsrik för den yngre målgruppen. Modellen, som utvärderats inom ramen för regeringens satsning Mobilisering mot Narkotika, måste dock anpassas till den äldre målgruppen.

Metoden innebär att ungdomarna i samband med polisingripandet och förhöret motiveras genom motiverande samtal (MI-metoden) och lotsas till vård och behandling. **Motiverande samtal** (engelska Motivational Interviewing, MI) är en förändringsinriktad, klientcentrerad och samtidigt styrande samtalsmetodik, som används på främst livsstilsområdet. MI är en metod som vuxit fram ur kliniskt arbete och genom forskning. Den bygger på principer från inlärnings- och socialpsykologi. Det är en samtalsmetod för att nå ett optimalt samarbete mellan behandlare och patient. Det är också en metod för att öka sannolikheten av att patienten förändrar ett problembeteende. Metoden kan användas för olika problembeteenden såsom alkohol, droger, kost och fysisk aktivitet, sexuellt riskbeteende, spelberoende och tobak.



## 6. KOSTNADER OCH FINANSIERING

### 6.1 Projektets kostnader

Projektets totala externa budget beräknas omfatta 3.150 tkr. Budgeten fördelar sig enligt följande:

- Kostnad för socialsekreterare: 2 operativa och 1 myndighetsutövande under 2 år; totalt 3 mkr.
- Övriga kostnader: handledning, telefonkostnader m.m.; 150 tkr.  
Totalt uppskattar förvaltningen att interna resurser (enhetschefen för Socialjouren, enhetschefen för Uppsökarenheten för vuxna, sektionschefen för Ungdomsjouren, Maria Ungdomsenhet och en socialsekreterare på Maria Ungdomsenhet som ska ansvara för samverkansmöten, metodutbildning m.m.) kommer att arbeta i genomsnitt ca 8 timmar/vecka i projektet under hela 2-årsperioden. Utöver detta kommer all arbetsledning ges av enhetschefen för Socialjouren och sektionschefen för Ungdomsjouren.

Förvaltningen ansöker därför om 3.150 tkr för att genomföra projektet.

## 7. RESURSBEHOV

Nedan redovisas troligt resursbehov för att projektet ska kunna leverera specificerad nytta:

Namn	Roll/Ansvar	Antal timmar/ vecka	Period
Namn 1	Operativ socialsekreterare	Heltid	2 år
Namn 2	Operativ socialsekreterare	Heltid	2 år
Namn 3	Myndighetsutövande socialsekreterare	Heltid	2 år

## 8. RISKER

Nedan beskrivs de största riskerna för att de avsedda nyttoeffekterna inte skall kunna nås samt förslag till möjliga åtgärder.

Risker	Åtgärder
Att man inte följer arbetsmetoden	Metodansvarig bevakar fortgående det dag-



	liga arbetet
Att det uppsökande arbetet resulterar i en mängd ärenden som det inte finns insatser för.	<b>Projektet med socialtjänstlotsar</b> följer individen till dess att personen har fått de insatser som behövs vid lokal socialtjänst.

## 9. UPPFÖLJNING

- Vid tertialrapporter och verksamhetsberättelse kommer mätning ske av antal ingripanden vid polisen samt hur många som går vidare till MUMIN-samarbetet inom ramen för den offensiva samverkan mellan polis och socialtjänst.
- Mätning sker huruvida personen är känd sedan tidigare av socialtjänst och/eller beroendevård.
- Uppföljning sker även av ålder kön samt antal gjorda LVM-anmälningar.
- Ytterligare ska uppföljning göras kring huruvida personen kom till första besök på BAS eller öppenvård.

Eftersom arbetsmetoden måste anpassas till den äldre målgruppen kommer uppföljningar kring metoden göras av styrgruppen, månadsvis under de första 6 månaderna för att direkt kunna göra eventuella justeringar av arbetsmetoden.